

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Соціальне партнерство бібліотек

Методичні рекомендації

Управління культури та охорони культурної спадщини
Черкаської обласної державної адміністрації

Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка»
Черкаської обласної ради

Соціальне партнерство бібліотек

Методичні поради

Черкаси 2026

УДК 021.2:005.44
І66

Укладачка О. О. Чепурна

Редакторка О. І. Дяглюк

І66 Соціальне партнерство бібліотек : методичні поради / Упр. культури та охорони культур. спадщини Черкас. облдержадмін., Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка» Черкас. облради ; [уклад. О. О. Чепурна]. – Черкаси : [б. в.], 2026. – 12 с.

У виданні висвітлено роль соціального партнерства бібліотек у розвитку громади. Розглянуто основні напрями співпраці та подано практичні рекомендації щодо її організації. Матеріал адресовано бібліотечним працівникам.

УДК 021.2:005.44

В умовах трансформації територіальних громад публічна бібліотека поступово виходить за межі традиційної книгозбірні, перетворюючись на відкритий культурно-інформаційний центр. Одним із визначальних чинників її ефективної діяльності є соціальне партнерство — налагоджена взаємодія з органами влади, інституціями, організаціями та жителями громади задля досягнення спільних цілей.

Розвиток соціального партнерства сприяє розширенню спектра бібліотечних послуг, залученню нових категорій користувачів та зміцненню ролі бібліотеки в житті територіальної громади.

1. Сутність соціального партнерства бібліотек

Соціальне партнерство — це система взаємовигідної співпраці бібліотеки з органами публічної влади, громадськими об'єднаннями, закладами освіти, бізнес-структурами та іншими суб'єктами громади.

Основні принципи соціального партнерства:

- добровільність участі сторін;
- взаємна вигода;
- відкритість і довіра;
- рівноправність партнерів;
- орієнтація на потреби громади.

2. Роль бібліотеки в системі соціального партнерства

У системі партнерської взаємодії бібліотека виконує функції:

- комунікаційного центру громади;
- платформи для діалогу між владою, громадськістю та жителями;
- ініціатора соціальних і культурних змін;
- координатора спільних ініціатив партнерів.

3. Перспективні напрями розвитку партнерської діяльності:

- організація мовних клубів і читацьких спільнот;

- створення просторів підтримки ветеранів та їхніх родин;
- розширення мережі Хабів цифрової освіти на базі бібліотек;
- активізація участі у грантових програмах;
- розвиток інклюзивних послуг та доступного середовища;
- розширення співпраці із центрами зайнятості та закладами охорони здоров'я на рівні територіальних громад;
- формалізація партнерських відносин через укладання меморандумів і угод;
- популяризація культурної та історичної спадщини регіону.

4. Напрями та форми партнерської взаємодії бібліотек

Партнерська діяльність публічної бібліотеки охоплює кілька ключових напрямів, кожен з яких передбачає співпрацю з конкретними категоріями партнерів та реалізацію відповідного переліку заходів.

Партнерство бібліотек та органів влади, місцевого самоврядування

Діяльність публічної бібліотеки щодо співпраці з органами місцевого самоврядування передбачає звернення до офіційної інформації, яку пропонують відповідні структури, та участь у реалізації місцевих програм розвитку громади.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- опрацювання та використання офіційних рішень, програм і розпоряджень органів місцевого самоврядування у плануванні власної діяльності;
- участь представників бібліотеки в засіданнях профільних комісій, робочих груп та громадських рад при органах влади;
- ініціювання включення бібліотечних проєктів до місцевих програм розвитку культури та соціальної сфери;
- організація на базі бібліотеки публічних консультацій, громадських слухань та зустрічей депутатського корпусу з жителями;
- співпраця з органами влади щодо створення безбар'єрного середовища в бібліотечних закладах;

- подання спільних заявок на фінансування з місцевого та обласного бюджетів розвитку.

Партнерство бібліотек та закладів освіти

Співпраця публічної бібліотеки із закладами освіти передбачає системну взаємодію зі школами, ліцеями, закладами дошкільної та позашкільної освіти з метою підтримки освітнього процесу та розвитку читацької культури дітей і молоді.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- укладення угод про співпрацю із закладами загальної середньої освіти щодо проведення бібліотечних уроків;
- організація читацьких марафонів, літературних конкурсів та вікторин на базі шкільних програм;
- створення мовних клубів для вдосконалення навичок усного й писемного мовлення українською мовою;
- проведення тренінгів з медіаграмотності та цифрової освіти для учнів і педагогів;
- організація профорієнтаційних заходів спільно із закладами професійної (професійно-технічної) освіти;
- реалізація спільних культурно-освітніх і виховних проєктів з педагогічними колективами.

Партнерство бібліотек та соціальних служб

Співпраця публічної бібліотеки із соціальними службами та органами соціального захисту населення передбачає звернення до офіційної інформації про соціальні гарантії, послуги та програми підтримки вразливих категорій населення.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- надання користувачам актуальної інформації про соціальні виплати, пільги та порядок їх оформлення на основі офіційних джерел;
- організація на базі бібліотеки консультаційних пунктів за участю фахівців соціальних служб;
- проведення заходів психологічної підтримки для ветеранів війни, членів їхніх родин та внутрішньо переміщених осіб;
- створення клубів спілкування для людей старшого віку та самотніх громадян;

- облаштування безбар'єрного простору відповідно до вимог чинного законодавства;
- забезпечення доступу до літератури для осіб з порушеннями зору (аудіокниги, видання шрифтом Брайля).

Партнерство бібліотек та закладів культури

Співпраця публічної бібліотеки із закладами культури передбачає взаємодію з музеями, театрами, будинками культури та мистецькими школами з метою популяризації культурної спадщини громади.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- організація спільних виставкових і фестивальних проєктів;
- проведення літературно-мистецьких вечорів та творчих зустрічей;
- реалізація краєзнавчих та культурно-просвітницьких ініціатив;
- залучення мистецьких шкіл до проведення майстер-класів на базі бібліотеки;
- координація культурного календаря заходів громади з планом роботи закладів культури.

Партнерство бібліотек та суб'єктів цифрової освіти

Діяльність публічної бібліотеки щодо розвитку цифрової грамотності населення передбачає співпрацю з Хабами цифрової освіти, освітніми платформами, ІТ-фахівцями та волонтерськими ініціативами.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- створення на базі бібліотеки Хабу цифрової освіти або консультаційного пункту з цифрової грамотності;
- надання консультацій щодо користування електронними державними послугами на основі офіційних порталів;
- організація курсів і практикумів з основ роботи з комп'ютером та смартфоном для різних вікових груп;
- проведення тренінгів з кібербезпеки та протидії дезінформації;
- залучення волонтерів та фахівців ІТ-сфери до проведення навчальних занять.

Партнерство бібліотек та центрів зайнятості

Співпраця публічної бібліотеки з центрами зайнятості передбачає інформаційно-консультаційну підтримку громадян у питаннях працевлаштування та професійного розвитку.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- розміщення та поширення офіційної інформації про вакансії та програми перекваліфікації;
- організація на базі бібліотеки консультацій фахівців центру зайнятості;
- проведення тренінгів з підготовки резюме та проходження співбесід;
- інформування про можливості професійного навчання для внутрішньо переміщених осіб та ветеранів.

Партнерство бібліотек та громадських організацій, благодійних фондів

Співпраця публічної бібліотеки із громадським сектором передбачає участь у грантових програмах, спільних соціальних ініціативах та залучення додаткових ресурсів для розвитку бібліотечних послуг.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- підготовка спільних проектних заявок на грантове фінансування;
- участь у програмах і кампаніях громадських організацій соціального спрямування;
- проведення благодійних акцій та інформаційно-просвітницьких кампаній;
- залучення волонтерів до реалізації бібліотечних ініціатив;
- співпраця щодо розвитку інклюзивних послуг бібліотеки.

Партнерство бібліотек та бізнес-структур

Співпраця з представниками бізнесу передбачає залучення спонсорської підтримки для модернізації бібліотечного простору та реалізації соціально значущих проектів.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- налагодження діалогу з представниками місцевого бізнесу щодо підтримки культурно-освітніх ініціатив;
- залучення спонсорських коштів для оновлення матеріально-технічної бази;
- реалізація спільних соціально відповідальних програм для громади.

Партнерство бібліотек та закладів охорони здоров'я

Співпраця публічної бібліотеки з медичними установами передбачає поширення офіційної інформації з питань охорони здоров'я та підтримку профілактичних ініціатив громади.

Рекомендовані напрями діяльності бібліотеки:

- організація лекцій та консультацій медичних фахівців на базі бібліотеки;
- поширення офіційних матеріалів щодо профілактики захворювань;
- проведення інформаційно-просвітницьких кампаній зі збереження психічного здоров'я.

5. Форми соціального партнерства

Ефективність соціального партнерства значною мірою залежить від обраної форми взаємодії між бібліотекою та партнерами.

Рекомендовані форми партнерської взаємодії:

- укладання меморандумів та угод про співпрацю, що визначають напрями взаємодії, права та обов'язки сторін;
- спільна реалізація проєктів і програм на основі затверджених планів діяльності;
- участь у грантових конкурсах із залученням партнерських організацій;
- організація спільних заходів на постійній або періодичній основі;
- інформаційний обмін і взаємне поширення офіційних матеріалів партнерів.

Рекомендуємо бібліотекам надавати перевагу формалізованим формам партнерства — укладанню меморандумів та угод, що сприяє системності й довготривалості співпраці.

6. Практичні рекомендації бібліотечним працівникам

Для розвитку ефективного соціального партнерства бібліотекам рекомендовано:

- систематично вивчати потреби громади та цільових груп користувачів;
- аналізувати потенційних партнерів і можливості співпраці з урахуванням офіційної інформації про їхню діяльність;

- планувати партнерську діяльність на перспективу із визначенням конкретних цілей та очікуваних результатів;
- забезпечувати документальне оформлення партнерських відносин;
- висвітлювати результати співпраці в офіційних джерелах, соціальних мережах та медіа;
- здійснювати моніторинг ефективності реалізованих партнерських ініціатив;
- підтримувати довготривалі партнерські зв'язки;
- поширювати успішний досвід співпраці серед бібліотек громади.

Соціальне партнерство є важливим чинником розвитку сучасної бібліотеки. Співпраця з органами місцевого самоврядування, закладами освіти й культури, громадськими організаціями, соціальними службами та бізнесом сприяє розширенню можливостей бібліотеки, підвищенню якості її послуг і зміцненню ролі в житті громади.

Ефективна партнерська взаємодія дозволяє бібліотеці оперативно реагувати на суспільні виклики, залучати додаткові ресурси, впроваджувати інноваційні форми роботи та створювати сприятливі умови для розвитку громади. Розвиток соціального партнерства має залишатися одним із пріоритетних напрямів діяльності сучасних публічних бібліотек.

Список використаних джерел

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу [Електронний ресурс] : закон України від 27 січ. 1995 р. № 32/95-ВР (зі змінами) // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-vp> (дата звернення: 06.07.2026). – Назва з екрана.

2. Про культуру [Електронний ресурс] : закон України від 14 груд. 2010 р. № 2778-VI (зі змінами) // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 06.07.2026). – Назва з екрана.

3. Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» та затвердження операційного плану її реалізації на 2023-2025 роки : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 3 берез. 2023 р. № 190-р // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-p> (дата звернення: 06.07.2026). – Назва з екрана.

4. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 14 квіт. 2021 р. № 336-р // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-2021-p> (дата звернення: 06.07.2026). – Назва з екрана.

5. Про схвалення Стратегії розвитку культури на період до 2030 року : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 28 берез. 2025 р. № 293-р // Верховна Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 06.07.2026). – Назва з екрана.

6. Про затвердження Державних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні : постанова Кабінету Міністрів України від 6 лют. 2019 р. № 72 (зі змінами) // Верховна

Рада України : офіц. вебпортал парламенту України. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2019-n> (дата звернення: 06.07.2026). – Назва з екрана.

Наукові та методичні видання

7. Бруй, О. В. Бібліотека в умовах децентралізації : метод. рек. / О. В. Бруй ; Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. – Київ : НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2020. – 36 с.

8. Соціальне партнерство в діяльності бібліотек : метод. рек. / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. – Київ : НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2019. – 48 с.

9. Кунанець, Н. Е. Бібліотека як центр громади : досвід та перспективи розвитку. – Львів, 2020. – 72 с.

Методичне видання

Соціальне партнерство бібліотек

Методичні поради

Укладачка

Чепурна Ольга Олександрівна

Відповідальна за випуск

В. М. Величко

Редагування

О.І. Дяглюк

Комп'ютерне опрацювання

О. О. Чепурна

Формат 60x84/16

Видавець і виготовлювач

Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова бібліотека
імені Тараса Шевченка»

вул. Б. Вишневецького, 8 м. Черкаси, 18001

Обкладинка згенерована за допомогою ChatGPT

Підписано до друку 22.06.2026. Тир. 35.
Ксерокс ОУНБ імені Тараса Шевченка

